

BERT DICOU | KOEN HOLTZAPFFEL (RED.)

MIJN HELD EN IK

Autobiografisch bijbellezen

SKAN DALON
LON. REBIS. SID. POSTER. S

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	7
1 Verliefd, verloofd, gerouwd. <i>Over Lea</i>	12
EVELIJNE SWINKELS-BRAAKSMA	
2 Jakob: wie niet sterk is moet slim zijn.	26
<i>En vervolgens meer mens worden</i>	
JOEP DE VALK	
3 Waarheen de Geest ons drijft. <i>Op pad met Simson</i>	42
BERT DICOU	
4 Ooooooh. <i>De psalmist van Psalm 8</i>	58
ALLEKE WIERINGA	
5 Meisje, wat ben je mooi.	74
<i>Over schoonheid en heelheid in het Hooglied</i>	
CORRIE VIS	
6 Mensenkind, sta op uw voeten. <i>In het spoor van Ezechiël</i> ...	88
LENSE LIJZEN	
7 Kom tot inkeer.	102
<i>De radicale boodschap van Johannes de Doper</i>	
JAN VAN BELLE	
8 Bloedrood en hemelsblauw.	116
<i>De levensmoed van een bloedvloeiende vrouw</i>	
FRIDE BONDA	

9	Judas. <i>Over verraad dat bij voorbaat vergeven wordt ...</i>	126
	SIGRID COENRADIE	
10	Ongelovige Tomas. <i>Toegang tot een andere wereld .....</i>	140
	SANDRA VAN ZEELAND-VAN CASSEL	
11	Geef mij nu je angst. <i>Over de stadssecretaris van Efeze ..</i>	148
	KOEN HOLTZAPFFEL	
	Handreiking gespreksavond(en)	162
	De auteurs	169

WOORD VOORAF

Voorgangers proberen zondag aan zondag bijbelverhalen in verbinding te brengen met het leven van hun toehoorders. Het mooiste compliment dat zij kunnen krijgen is dat een kerkganger bij de deur zegt dat het was alsof de preek voor hem of haar geschreven was. Kennelijk was het de voorganger gelukt bijbelverhaal en levensverhaal aan elkaar te relateren. Nu gaan veel mensen op zondagmorgen niet meer naar de kerk, maar de interesse in bijbelverhalen blijft bestaan. Alleen al de onuitputtelijke reeks van hervertellingen getuigt daarvan.

Verhalen zijn belangrijk. Iedereen leeft van verhalen. En ook de behoefte aan reflectie op het eigen levensverhaal is onmiskenbaar. Als *'storied beings'* delen we ons levensverhaal graag met anderen. Dat bij die reflectie bijbelse verhalen van pas kunnen komen, is eigenlijk nauwelijks verrassend. Die bijbelverhalen zijn immers gestolde ervaringen, tevoorschijn gekomen uit een even diepe behoefte aan reflectie op het eigen leven, speciaal in relatie tot dat wat het gewone overstijgt: 'Gods geschiedenis met ons mensen'. Daarom ook zijn die verhalen eeuwenlang doorgegeven, besproken en geïnterpreteerd.

Project

In een project van bijna een jaar, in een reeks groepsbijeenkomsten, is in 2019 een elftal remonstrantse voorgangers aan de slag gegaan met een vorm van gezamenlijk autobiografisch

bijbellezen. Uitgangspunt was het contextueel lezen van bijbelse bronnen, waarbij een wisselwerking plaatsvond tussen individueel lezen, contextualiseren en gezamenlijk interpreteren.¹

Als invalshoek werd gekozen voor ‘bijbelse helden’ – iedere deelnemer koos zijn of haar eigen ‘held’ of ‘heldin’. Dat hoefden niet noodzakelijk klassieke heldhaftige helden te zijn, waarvan er overigens in de Bijbel minder voorkomen dan je zou denken. Sterker, van veel van de klassieke helden, strijders voor hun volk, wordt in bijbels perspectief vaak juist het niet-heldhaftige onderstreept. Zelfs de grootste held heeft ergens ook iets van een antiheld. Ze zijn lang niet altijd moedig, strubbelen tegen als hen een opdracht van Godswege wordt verleend, zijn soms tragisch en hebben onhebbelijkheden en zwakke plekken.²

Onder de helden in dit boek vindt u een klassieke gewelddenaar als Simson, maar ook mensen als Jakob, Lea, Tomas, de naamloze vrouw die aan bloedingen leed, en zelfs een uitgesproken *bad guy* als Judas. Er is niet gestreefd naar een representatieve keuze. De selectie is uitsluitend bepaald door ieders persoonlijke affiniteit. Een bijbelse figuur kan voor een lezer zelfs heldhaftige trekken vertonen als dat door de betreffende auteur niet zo bedoeld lijkt te zijn. Dat de lezer die trekken toch ontwaart heeft dan dikwijls te maken met het eigen levensverhaal.

---

1 Onder de auspiciën van het Arminius Instituut (www.arminiusinstituut.nl) en het Convent van remonstrantse predikanten.

2 K.A.D. Smelik gaat hier in een artikel over de bijbelse held Gideon (in Amsterdamse Cahiers nr. 19, Richteren) op in; zijns inziens heeft het te maken met ‘ironische distantie’. In veel verhalen is de echte held God. Menselijke helden zijn instrumenten in Gods hand. Hun menselijk tekort, hun mix van heldhaftige en bangelijke eigenschappen onderstreept de noodzaak van Gods betrokkenheid bij het menselijk drama dat zich in de Bijbel voltrekt. Uiteindelijk is de bevrijding, het heil niet op conto van de menselijke held te schrijven maar op dat van God.

In de Bijbel is het genre ‘biografie’ (inclusief autobiografie), als iets wat lijkt op hedendaagse vormen daarvan, afwezig. Alle heldenlevens die we in de Bijbel tegenkomen hebben dus een fictief en/of literair karakter. Toch zijn het wel degelijk ‘levensverhalen’ die wezenlijke ervaringen weerspiegelen. In de gezamenlijke leessessies werden de door de auteurs uitgekozen bijbelverhalen besproken en van commentaar voorzien. Daarbij kwamen vragen aan de orde als: kan een bijbelse figuur mij helpen om mijn eigen levensverhaal beter te verstaan? Wat doet de eigen context van de lezer met de leeswijze van de tekst? Al doende kwamen velen op het spoor van de meerwaarde van het gesprek tussen een lezer van nu en één specifieke bijbelse figuur. De gemeenschappelijke beleving was dat het reflecteren vanuit de eigen levenscontext meer dan eens leidde tot het beter verstaan van de bijbelse held in kwestie, maar ook van het eigen levensverhaal.

Tot slot

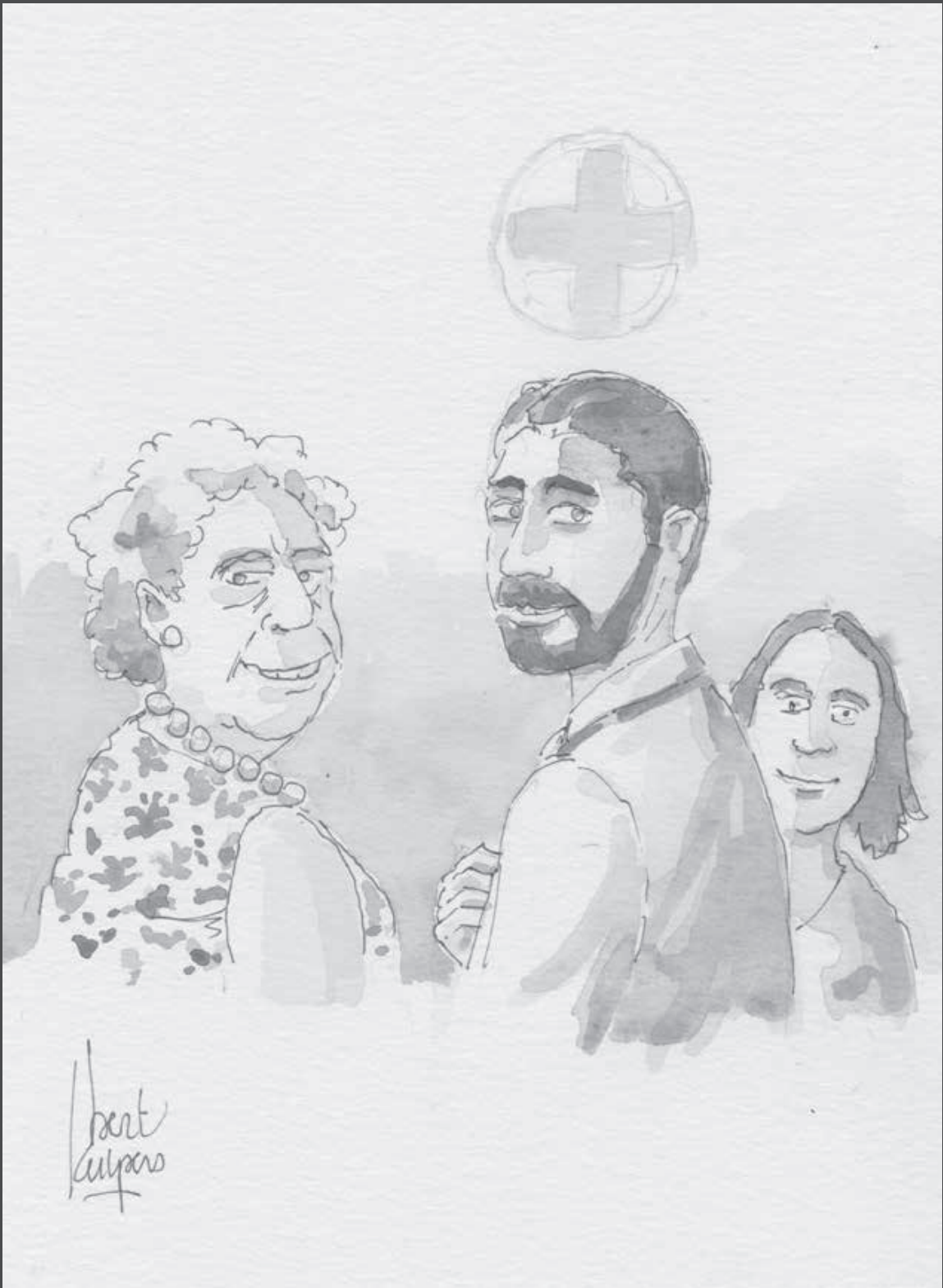
Voor het weergeven van bijbelfragmenten is steeds de NBV-vertaling gebruikt, tenzij er voor een auteur een reden was om een andere vertaling te kiezen. Dan is dat (in elk geval de eerste keer in het betreffende artikel) aangegeven. Bij de opname van de stukken is gekozen voor de volgorde van de desbetreffende verhalen in de (Nederlandse) Bijbel.

Graag spreken wij onze dank uit aan Bert Kuipers, emeritus predikant van de Rotterdamse Laurenskerk. Naast zijn predikantschap heeft hij ook als tekenaar en schilder zijn sporen verdiend. Hij was bereid om bij alle bijbelse helden een tekening te maken die de besproken held in beeld brengt, gezien door de ogen van de betreffende auteur. Medeauteur Sigrid Coenradie stelde de achterin opgenomen handreiking op voor een drietal kringbijeenkomsten waarbij de deelnemers een bijbelfiguur kiezen en die op creatieve wijze in verbinding brengen met hun eigen levensverhaal. Wie weet werkt het net

als bij de deelnemers aan dit project: dat men niet alleen de bijbelfiguur, maar ook zichzelf beter leert kennen.

Rest ons u veel leesplezier toe te wensen, in de hoop en verwachting dat u zich na lezing uitgedaagd voelt om een eigen bijbelse held te kiezen en die te verbinden met úw levensverhaal.

Bert Dicou en Koen Holtzapffel

FRIDE BONDA

BLOEDROOD EN HEMELSBLAUW

De levensmoed van een bloedvloeiende vrouw

Over sommige onderdelen van het leven wordt niet zo makkelijk gesproken. Een voorbeeld daarvan is de menstruatie van vrouwen. Op vele plekken in de wereld is menstruatie taboe, zowel vroeger als nu. En in sommige godsdiensten zijn vrouwen onrein als ze menstrueren, daardoor kunnen ze niet meedoen met het maatschappelijke leven. Dat heeft grote consequenties voor de positie van vrouwen in de samenleving.

In de krant las ik een artikel over een dorp in India waar vrouwen een maandverbandfabriekje zijn begonnen. Er is een documentaire over gemaakt met de titel *Period. End of Sentence*. Een man, Arunachalam Muruganatham heeft een maandverbandmachine ontworpen, omdat hij bij zijn eigen vrouw zag hoeveel ongemak menstruatie gaf. Vrouwen gebruiken bij gebrek aan beter een willekeurige lap katoen om het bloed op te vangen, waarmee de kans op lekken groot is. Hierdoor gaan veel jonge meisjes in India, en op vele plekken in de wereld, niet meer naar school als hun menstruatie

begonnen is. Door het ontwerpen van deze machine heeft Muruganantham vrouwen een zelfstandig leven gegeven. Door de productie van maandverband kunnen ze hun eigen boterham verdienen én door het maandverband te gebruiken is hun bewegingsvrijheid groter geworden. Vrouwen kunnen blijven werken en meisjes kunnen weer naar school.

Ook vrouwen in West-Europa zijn beperkt in hun gaan en staan tijdens hun menstruatie, lees ik later in een ander bericht in de krant. Sommige meisjes in arme wijken van grote steden hebben geen geld om maandverband of tampons te kopen. Zij gebruiken soms een oude sok of een papieren zakdoekje en gaan daardoor de tijd van hun menstruatie niet naar school, waardoor ze achterstand krijgen en minder goede vervolgoopleidingen kunnen doen. Menstruatie-armoede heet dat. Wat een ongelooflijke impact kan menstruatie op het leven van vrouwen hebben. Het roept bij velen verlegenheid en schaamte op. Er wordt te weinig over gepraat.

Ik merk zelf dat ik verlegen word van het schrijven over dit vrouwenbloed. Met uitzondering van de reclames, waar menstruatie een verdienmodel is, praten slechts weinigen over menstruatie en wat deze cyclus iedere maand met een vrouw doet. Ik voel de verlegenheid en tegelijk verwondert het me als ik zwangere vrouwen trots met hun dikke buiken zie lopen. Dankzij de prachtige biologische werking van de maandelijke cyclus worden kinderen geboren. Hoe kan het dat de andere kant van vruchtbaarheid een vaak onbesproken vrouwelijk gebeuren is?

Bijbel

Ook in het oude Israël, een door mannen gedomineerde cultuur, was menstruatie onrein. Het is om die reden veelbetekend dat er in de Bijbel een verhaal is over een vrouw met menstruatieklasten. Er is een vrouw die twaalf jaar lang last heeft van bloedvloeelingen.

Op weg daar naartoe raakte Jezus bekneld in de mensenmassa. Een vrouw die al twaalf jaar aan vloeiingen leed en haar hele inkomen aan dokters had besteed zonder bij iemand genezing te vinden, kwam van achteren naar Hem toe en raakte de zoom van zijn kleren aan. Onmiddellijk hielden haar vloeiingen op.

(Lucas 8:43-44, Willibrordvertaling)

Met de verhalen van Indiase vrouwen in mijn achterhoofd, vraag ik me af wat zij gebruikt zou hebben om haar bloed op te vangen. Een lap katoen? Net als voor de vrouwen van India voor haar geen drogist met schappen vol met maandverband: ultradun, voor de nacht, voor de zware dagen. Ik verbaas me weleens over de enorme productie aan maandverband en tampons, maar ik begin in te zien dat het een voorrecht is. Het is zonder meer bijzonder dat dit verhaal in de evangeliën staat. Het opent deuren naar een ongemakkelijk onderwerp. Wat vertelt de ontmoeting van deze vrouw met Jezus ons?

Doorzettingsvermogen

De vrouw in het verhaal maakt indruk op mij door haar doorzettingsvermogen om van haar chronische kwaal verlost te raken. Ik herken daarin de verhalen van chronisch zieke mensen met een lichaam dat niet doet wat zij willen en welke consequenties dat kan hebben voor hun leven: geen werk meer, weinig inkomen en hoge medische kosten. Veel mensen met een chronische aandoening blijven zoeken naar mogelijkheden om van hun kwaal verlost te raken. Ze kloppen aan bij reguliere artsen, orthomoleculaire artsen, homeopaten, natuurgenезers, gespecialiseerde fysiotherapeuten enzovoort. Een vrouw vertelde mij eens dat ze dertig jaar lang gezocht heeft naar de oorzaak van haar buikpijn en darmklachten. Geen arts die haar helpen kon. Uiteindelijk was er een diëtist die constateerde dat ze een voedselallergie had. Met diëetvoorschriften